

ግዜያዊ መምርሒ

ናይ ምዝሞር መስርሕ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፕሮቶኮል ኣብ ልዕሊ ኸሲ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ተመሓይሾም ተግባሪ ኣካል ዝፍጸም ዘይሕጋዊ ተግባራትን

ምስ ስርዓት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስራሕ፡- ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቶም ተግባሪ ኣካል ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል (ፒ.ኤስ.ኢ.ኤ) ዝከላኸለሉ ቐንዲ ሓበሬታ

ሰሌዳ ትሕዝቶ

- I. መእተዊ 1
- II. ብዛዕባ ገምጋም ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝገልጽ ቀንዲ ሓበሬታ፡- 2
- መልእኹ I፡ ቴክኒካዊ መምርሒ 5
  - 1. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ፖሊሲ 6
  - 2. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ምምሕዳር - ትሕተ ውዕል 8
  - 3. ቀንዲ መዐቀኒ ሰብኣዊ ምንጫታት 9
  - 4. ቀንዲ መለክዒታት፡- ግዴታዊ ስልጠና 10
  - 5. ቀንዲ መለክዒ፡- ፀብፃብ 11
  - 6. ቀንዲ መለክዒ፡- ሓገዝን ምስግጋር 13
  - 7. ቀንዲ መለክዒ፡- ምርመራ 16
  - 8. ቀንዲ መለክዒ፡- ኣረምቲ ስጉምታት 18

I. መእተዊ

ብርክት ዝበላ ናይ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ምስ መሻርኽተን ብሓባር ብምስራሕ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን) ንምክልኻል ከምኡውን ኣብ ትግባረ መርሃ ግብሪ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዘውርዶ ሓደጋ ንምንካይ ይሰርሓ ኣለዎ ።

ሓደ ኹብቲ ኸምዚ ኸንገብረሉ እንክእለሉ መገዲ እቶም ብጸትና ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ደው ንምባልን ምላሽ ንምሃብን ከምኡውን ነቲ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘለዎን ሓባራዊ ዓቕሚ ንምድልዳል ከምኡውን ተግባሪ ኣካል ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንምትግባር ዘለዎም ተኸእሎ ምግምጋም እዩ ። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ዝሳተፉ፡እንተላይ ዩኤንኤፍፒፍፒኤ ፣ ዩኒሴፍ፣ ዓለምለኸዊ መደብ ምግብ ከምኡውን ዩ.ኤን.ኤፕ.ሲ.ኣር. ስለዚ ፡ ናይ ሓባር መመዘኒ ቅጥዒ ተጠቐምና ናይ ተግባሪ ኣካል ንገምግም ኣለና ማለት እዩ ኣብ መንጎ ትካላት ሕቡራት ሃገራትን መሻርኽትናን ናይ ምምኽኻር መስርሕ ማዕቢሉ ። ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምላሽ ንምሃብን ዝሕግዝ ውድባዊ ፖሊሲታትን ኣሰራርሓታትን ዝግምግም ሸሞንተ ቐንዲ መዐቀኒታት ዝሓዘ እዩ።

እቲ ገምጋም ፡ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ናይ መሻርኽቶምን ውዳቢታት መሰረት ብምግባር ፡ ነቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝግባር ናይ መሻርኽቲ ናይ ኣወዳደባ መስርሕ ንምክትታል ዝዓለመ እዩ ። እቲ መዐቀኒታት

ምስዚ ዝሰማማዕ ኢዩ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፕሮቶኮል ብዛዕባ ናይ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ተግባሪ ኣካል ምምሕያሽን ዝምልከት ኸሲ።

ተሳተፍቲ ትካላት ው. ሕ. ሃ. ከምኡውን እቶም ኣብ ተግባሪ ኣካል ነቲ ርኽበታት ናይቲ ገምጋም ከጥቀሙሉ ኢዮም a) ምስ ብጹቶም ብዛዕባ ምምራጽን ቀጻሊ ናይ ስራሕ ምድላዎትን ሕብሩ፣ b) ንዝተመርጹ ወይ ንዝጸንሑ መጻምድቲ ፡ ናይ ምድልዳል ዓቕሚ ከጥሪ ይኸእልመደብ ምትግባር ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከመሓይሽ ዝኸእል መዳያት ከም ዘሎ ዘርኢ እዩ ፣ c) ንተኸእሎ ምክልኻል ኣንጻር ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ንምድልዳል ዝሓሸ ዕላማ ዘለዎን እተወሃሃደ ደገፍ ይህብ፣ ከምኡውን d) ንንጽህና እቲ መደብ ዜብጽሓሉ ንጥፊታት ንምድልዳል ዝግበር ምቁፅፃር ስጉምትን ሓብሮም።

እዚ ሰነድ እዚ ነቶም ኣብ ተግባሪ ኣካል ብዛዕባ መስርሕ ገምጋምን ሳዕቢናቱን መምርሒ ይህበም እዩ ።

II. ብዛዕባ ገምጋም ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝገልጽ ቀንዲ ሓበሬታ፡-

ሓፈሻዊ ሓበሬታ፡-

- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ተሳተፍቲ ናይ ተግባሪ ኣካል ኣብ መወዳእታ ክግምገማ ኣለወን ። ውጽኢት ናይ ቅድሚ ሕጂ ዝተገምገሙ መሻርኽቲ ኣካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነዚ ዝሰዕብ ደረጃታት ክሳብ ዝሸፈኖ ፡ ማለት ብግዴታ ናይ ሰራሕተኛታት መርመራ ፡ ብግዴታ ዝወሃብ ስልጠና ፡ እኹል ፀብፃብ ናይ ምቕራብ ኣገባባት ፡ ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ግቡእ ዝኾነ ስጉምቲ ምውሳድ ፡ እኹል መርመራን ሓገዝ ናይ ደገፍን ክእለት ። ይኹን እምበር ትካላት ው. ሕ. ሃ. እቲ ገምጋም ነቲ ብናይ ምትሕብባር ውዕል እተሸፈነ ቦታታት ዓውድታት ወይ ንጥፊታት ንምሸፋን ከምኡውን ኣብቲ ናይ ሓባር መደብ ምትግባር ተወሳኺ ረጅሒታት ንምውሳኽ ግቡእ ትግሃት ክገብራ የድልዩ ይኹኑ።
- ገሊጻም ኣህጉራውያን መሻርኽቲ ዘይመንግስታውያን ውድብ ድሮ ኣብቲ ቐንዲ ቤት ጽሕፈቶም ተመርሚርም እዮም። ካልኣት ውድባት ው. ሕ. ሃ. ነቲ ገምጋም ዜረጋግጽ ሰነድ ኪሓትታ ይኸእላ እየን፣ ወይ ከኣ ንገሊኡ ኣብ ሓደጋ ዜእቱ ቦታታት ወይ ንጥፊታት ብዚምልከት ንገሊኡ ቐንዲ መዐቀቲታት ኣብ ደረጃ ሃገር ብኸመይ ከም ዚተኣታቶ ዚገልጽ ተወሳኺ ሰነድ ኪሓትታ ይኸእላ እየን።
- ኣብ ደረጃ እታ ሃገር ገምጋም ንምትሕብባር ሓደ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቲ ገምጋም ኪመርሖን ከምኡውን ነቲ መርመራ ኺመርሖን ንንጥፊታት ኪከታተሎን ኪምደብ እዩ። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ብመሰረት ዝተውሃቦ ስልጠና ፣ ብገንዘብ ወይ ብጂኦግራፊያዊ ስፍሓት እቲ ፕሮጀክት / መርሃ ግብሪ እቶም ኣብ ውሽጢ ስፍሓት እቲ ፕሮጀክት / መርሃ ግብሪ ወይኸኣ ኣብ ዝለዓለ ሓደጋ ኣብ ዘለዎ ቦታታት እተኣታተወ ዓይነት ንጥፊታት ከምረጽ ይኸእል ኢዩ። ኣብ መብዛሕትኡ መዳያት ፡ ቅድሚ ናብ ሓድሽ ሽርክነት ምእታው ፣ ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርመራ ከዛዘም ኣለዎ ፣ ወይ ድማ ቅድሚ መቐጻልታ እቲ ሽርክነት ፣ ከም ኣካል ናይቲ መስርሕ ምርጫ ፡ ወይ ከኣ ነቶም ኣቐዲሞም ዝነበሩ መሻርኽቲ ።
- ነቲ ምስ ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እተተሓሓዘ ኩነታት እቲ መጻምድቲ ዝጸሉ ኣብ ኣሰራርሓኡ ዓብዩ ለውጢ እንተ ዘይተገይሩ 'ምሉእ ዓቕሚ' ምግምጋም ን5 ዓመት ዚቐጽል እዩ፣ ወይ ከኣ ኣቐዲምካ ዳግመ ግምት ኪግበረሉ ዜድልዮ ምስኡ እተተሓሓዘ ዝኾነ ይኹን ፍጻመታት።
- ገምጋም ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል 8 ቐንዲ መለክዒታት፡- 1. ውድባዊ ፖሊሲ፣ 2. ውድባዊ ምምሕዳር — ንኡስ ውዕል ምግባር ፣ 3. ስርዓት ሰብኣዊ ምንጨታት፣ 4. ግዴታዊ ስልጠና፣ 5. ፀብፃብ ምሃብ ፣ 6. ሓገዝን ምስግጋርን ፣ 7. ምርመራ፣ ከምኡውን 8. ንምእራም እተገብረ ስጉምትታት ።
- ቍጽሪ እቲ ዜማልእ ቐንዲ መዐቀቲታት መሰረት ናይቲ ብጻይ "ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓደጋ ደረጃ" ይህብ ነዚ ሕጂ ዘሎ ካብ ምግብ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መገላግልቲ ዘላቶ ዓቕሚ እውን የንጸባርቕ እዩ።
  - ምሉእ ዓቕሚ፡- መጻምድቲ ንኹሉ 8 ቐንዲ መለክዒታት የማልእ፣

ግዜያዊ መምርሒ

- ማእከላይ ዓቕሚ፡- መጻምድ፡- ንመብዛሕትኦም ቅንዲ መለክዒታት (6-7) ዘማልእ ፣ ንዝተረፉ ክፍተታት ንምምካት ዘድሊ ደገፍ፣
- ትሑት ዓቕሚ፡- መጻምድ፡- ውሑድ ናይ ቅንዲ መለክዒታት (5 ወይ ውሑድ) የማልእ ፣ ዓቕሚ ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንምድልዳል ድማ ህጹጽ ስጉምቲ ይወስድ።

እቲ መሰርሕ፡-

እዚ ኸፋል እዚ ነፍሲ ወከፍ ትካል ከም ክፍሊ ውሽጣዊ መሰርሕ መጠን ተወሳኺ ስጉምታት ክወስድ ከም ዝኸእል ኣብ ግምት ብምእታው ነቲ ገምጋም ንምግባር ዜድሊ ቅንዲ ስጉምታት ዝገልጽ እዩ። ንገዛእ ርእሰኻ ምግምጋም 1-2 ሰዓት ኣቢሉ ክወስድ ኣለዎ።

ስጉምቲ 1፡- ናይ መጻምድ፡- ዓርሰ ገምጋም፡-

- እቶም መጻምድ፡- ከም ኣካል ናይ ቲ ናይ እማመ ግብረ-መልሲ ዝጠልብ ዕድመ ፣ ወይ ድማ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል / ቤት ፅሕፈት ምስቲ መሻርኽቲ ክሰርሕ እንከሎ ብዝተዋህበ ናይ ገዛእ ርእሶም ምርመራ ብምግባር ፣ ነቲ ናይቲ ሰነድ ኣብ ኣናክሰ ቀዳማይ ዝርከብ ቴክኒካዊ መምርሒ ይጥቀሙ።
- እቲ ርእሰ-ምዘና ኣብ ዝቐበለሉ እዋን ፡ እቲ መጻምድ፡- ባዕሉ ወይ ካብቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሪሕ ኣካል ብዝሃቦ ሓገዝ ፡ ንነፍሲ ወከፍ ሕመረት መዐቀን ብውልቁን መጠን ድምርን ናይ " እወ " ወይ " ኣይፋል "(ወይ" n/a "ሕመረት ደረጃታት 2ን / 8ን) ርእሰ-ገምጋም ይዛዝም።
- ብዛዕባ ገዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ክልተ ኣፈናዊ ሕቶታት ኣሎ ፡-
  - እቲ ብጻይ ኣቐዲሙ ብኻልእ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት እንተ ተመርማሩ እቲ ብጻይ ነቲ ዕለትን ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዓቕሚ መዐቀቲታትን ከምኡውን ንኹሉ ዝድግፍ ሰነዳትን መርትዖታትን ይህብ ነቲ ዝተረፈ ገዛእ ርእሱ ኸይገምገመ ኸእ ነቲ ፎርም ናብቲ ዝሓተቶ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣካል ይመልሱ።
  - እቲ መጻምድ፡- ምስ ተጠቀምቲ ሓገዝ ዝረኽቡ ወይከኣ ምስ ጭንቀት ሰባት ቀጥታዊ ርክብ እንተዘይሃልዩዎ¹(ንኣብነት ኣብ ሰደቓ እተገብረ ምርመር) ገለ ክፋል ናይ ዝኾነ ስርሒታት እቲ መጻምድ፡- ነቲ ምርመራ ከዛዝም ኣየድልን ይኸውን። እቲ ነዚ ምርመራ ዘካይድ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ተመሪሖ ዝካየድ እንተኾይኑ ፡ እቲ መጻምድ፡- ነዚ ብመልክዕ ጸብጻብ ክስተ-በህለሉን ነቲ ዝተረፈ ናይ ገዛእ ርእሱ ገምጋም ከይዛዝመ ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ክመልሱን ይኸእል ኢዩ። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ኹነታት ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ፕሮግራም ንጥፊታት እንተ ተቐየሩን ምስቶም ተጠቃሚታት ቀጥታዊ ርክብ እንተ ኣልይዎን እቲ ብጻይ ኣብ ካልእ እዋን ወይ ምስ ካልእ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ክካይድ ኣለዎ።
- እቲ ብጻይ ነቲ 8 ቅንዲ መዐቀቲታት ከም ዘማልእ መርትዖ ንምቕራብ ነቲ እተዛዘመ ገዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ምስቲ ምስኡ ዝተሓሓዘ ዝድግፍ ሰነዳት ንመሪሕነት ውድብ ሕቡራት ሃገራት የቐርብ። ዝርዝር እቲ ንምግምጋም ክእከብ ዘለዎ ዝድግፍ ሰነዳት ኣብቲ ብዛዕባ ገዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ዝገልጽ ፎርም ተጠቓሊሉ ኣሎ። መጻምድ፡- ንገዛእ ርእሶም ንምድጋፍ ኣተፈላለዩን/ወይ ተወሳኺ ሰነዳት ክውስኹ ይኸእሉ ኢዮም።

¹ናይ ሓገዝ ተጠቀምቲ ናይ መጻምድ፡- ወይከኣ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ስጉምቲ ብቐጥታ ወይ ብተዘዋዋሪ ተቐብልቲ ዝኹኑ ውልቀ-ሰባት እዮም። ብኻልእ ኣበሃህላ እዚ ነቶም መጻምድ፡- ወይ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ዝሰርሑን / ወይ ዘገልግሉን ወይ ክሕግዙ ዝደልዩን ከምኡውን ኣብ ኩነታት ተቐላቂ ጽግዕተኛነትን ናይ መጻምድ፡- ወይ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ሰራሕተኛታት እቲ ሰባት የመልከት። እዚ ኸእ እቲ ብጻይ ምስ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘይኩነስ ምስ ካልኣት ትካላት ውዕል ብምግባር ዝገብሮ ዝኹኑ ይኹን ንጥፊታት ዘጠቓልል ኢዩ። ስለዚ እቲ ምስቶም ተጠቃሚታት ዝግበር ዝኹኑ ይኹን ርክብ ዝውዕል እቲ መጻምድ፡- ምስቶም ሓገዝ ዝጥቀሙ ሰባት ወይ ምስ ካልኣት ተፈፊፍቲ ማሕበረሰባት ርክብ ምግባር ዘጠቓልል ዝኹኑ ይኹን ንጥፊት ምስ ዘይገብር ጥራይ ኢዩ። ይኹን እምበር ፣ እቲ መጻምድ፡- ጸጺሖ ምስቶም ተጠቃሚታት ዝራኹን ንጥፊታት እንተ ገይሩ እቲ መጻምድ፡- ነቲ መርመራ ኸግበረሉ ኣለዎ።

ስጉምቲ 2:- እቲ መሪሕ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዓቕሚ ይግምግምን ነቲ ናይ መጻምድቲ ዓቕሚ ኣፈናዊ ውሳኔ ይገብርን:-

- እቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሪሕ ኣካል ነቲ ናይ ገዛእ-ርእሱ ምርመራ ቅብሊት ምስ ዝቐበለ : ነቲ ናይ ገዛእ-ርእሱ ምዘኖን ደገፍን ሰነድ ዳግመ-ምግምጋም መርማሩ የረጋግጾ :: ኣብ 'ዚ እዋን' ዚ : እቲ መሪሕ ውድብ ሕቡራት ሃገራት : ካብ 'ቲ መጻምድቲ ሙብርሂ ክወሃቦ ወይ ተወሳኺ ደገፍ ሰነድ ክሓትት ይኸእል እዩ::
- እቲ ቐንዲ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ድግማኡ ምስ ወድኦ ነቲ ውጽኢት (እንተላይ ነቲ ሓፈሻዊ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓዲጋ ደረጃ) ምስቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ከካፍሎ ብዛዕባ ምምሕያሽ ድማ ክመያየጥ እዩ
- ተሳተፍቲ ትካላት ው.ሕ.ሃ. ማእከላይ ወይ ትሑት ዓቕሚ ሰብ ዘለዎም መጻምድቲ ንናይ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ሓዲጋ ሪጋ ክወርዶም ስለዝሓትት ኣብ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲታቱ ፣ ኣገባባቱን ኣብ ውሽጢ ዝተወሰነ ግዜ ክፍተታት ክፈትሑ ይኸእሉ እዮም (ነዞም ክፍተታት ብኸመይ ክትፈትሑም ትኸእል ንዝብል ደረጃ ስጉም 3 ርክ)
- ተሳተፍቲ ትካላት ው.ሕ.ሃ. ነቲ ሽርክነታዊ ርክብ ኣብ ስምምዕ ግዜ ዘይብጻሕ ምስ ዝኹን ይኹን ናይ ተግባሪ ኣካል ዓቕሚ ዘይብሉ ንኸይዕቅብ : ንኸይሕደስ : ንኸይጥርጥር ወይ ንኸቋርጹ ኸውስኑ ይኸእሉ እዮም

ስጉምቲ 3:- መደብ ምትግባር ክእለት ምድልዳል

- ንዝተለለዩ ክፍተታት ንምምካት : ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ውዳበታት ምስ ናይ ማእከላይ ወይ ትሑት ዓቕሚ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓዲጋ ሪጋ ምስ ዝረኽቡ ተግባሪ ኣካል ብሓባር ክሰርሓ እዮን : እዚ ድማ ዝተማልአ ናይ ዓቕሚ ትግባሪ ውጥን ንምምዕባል እዩ :: ዕላማ እቲ መደብ ነቲ ተግባሪ ኣካል ምሉእ ብምሉእ ከም ዝዳዩ ንምግባር እዩ ::
- መሻርኽቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ነቲ ኣብ ቴክኒካዊ መምርሒ ዝወሃብ ጾጋ ከም መሳርሒ ተጠቐሞም ንፖሊሲታትን ኣገባባትን ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከማዕብሉ ወይ ከሓይሉ ይተባብዑ እዮም ::

ስጉምቲ 4:- ምቁፅፃር:-

- ከም ኣካል ናይ "ቲ ስሩዕ ናይ ፕሮግራም ምቁፅፃር : ተሳተፍቲ ትካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት : ነቲ ናይ ዓቕሚ-ሰብ ናይ ምድልዳል ውጥን ትግባሪ ይከታተላል : ወይ" ውን ምሉእ ዓቕሚ ንዝምጽኡ መሻርኽቲ : ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ውዳበታት ነቲ 8 ቀንዲ መለክዒታት ናይ ምምእዛን ዓቕሙን ንምርግጋጽ ይከታተላ ::

ስጉምቲ 5:- ዳግመ ግምት:-

- ሓዲ መጻምድቲ ምሉእ ዓቕሚ እንተ ዳኦ ዘይብሉ ፣ ካብ ናይ ፈለማ ገምጋሙ ኣብ ውሽጢ 6 ኣዋርሕ (9 ወርሒ ድሕሪ እቲ ናይ መጀመርታ ዳግመ-ግምት ፍሉይ ናይ 3 ወርሒ ምንዋሕ እንተተዋሂቡ) እቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራትን እቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ብሓባር ነቲ ናይ መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዓቕሚ ዳግመ-ግምት ይገብር ::
- እዮም ተሳተፍቲ ትካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስቶም ድሕሪ እቲ ዳግመ ግምት ምሉእ ዓቕሚ ዘይብሎም ተግባሪ ኣካል ዘለዎም ርክብ ከይዕቅቡ ከይሕደሱ ከይጠፍኡ ወይ ከቋርጹ ይውስኑ ይኹኑ::
- ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ወይ ንናይ መጻምድቲ ዓቕሚ ዝትንክፍ ኸሲ ፍጻመ ኣብ ውሽጢ ሓሙሽተ ዓመት ናይ ኩነታት ምቅይያራት ምስ ዘጋጥም እቲ ኩነታት ዳግመ-ግምት ክግበረሉ የድሊ::

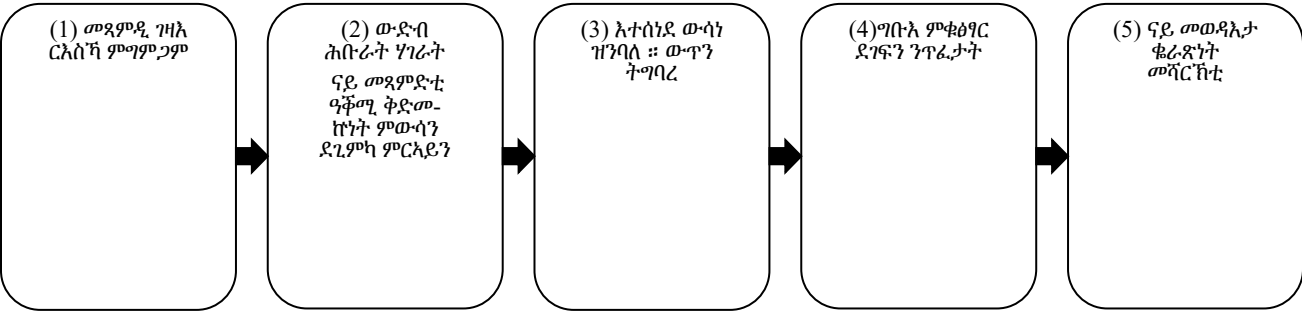
ዓለምለኻዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት

ግዜያዊ መምርሒ

- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ብእተኻእለን መጠን ንኣህጉራዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ግምገማ የወሃህዳ እየን። ካብ ሓደ ንላዕሊ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ወይ ቤት ፅሕፈት ምርመራ ክግበረሎም እንተተሓተቶም ኣህጉራዊ ዘይመንግስታዊ ትካል ካልእ መርመራዊ ገምጋም ክቕሰሞም ይግባእ።
- ኣብ ደረጃ ሃገር ደረጃ ብደረጃ ዝተገምገመ : ኣብ ማእከላይ ደረጃ ዘይመንግስታዊ ውድባት ብቐዳምነት ኣብቲ ጽፍሒ ስልጣን ብገለ ሕቶታት ወይ ገለ ክፋል ናይ "ቲ ውድብ ክካየድ ይኸእል ። ይኹን እምበር ንእተመቐቐላ ኣህጉራዊ ውድባት እቲ ገምጋም ኣብ ደረጃ እታ ሃገር ክግበር እዩ። ኣብ ኣቕሑ-ደረጃ ዝተገምገሙ ናይ ዓለምለኻዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ተወሳኺ መመላእታ ሓበሬታ ብካልእት ድርጅታት ንገለ ጽላታት ወይኻዓ ዓውድታት ቦታታት ወይኻእ ተወሳኺ ናይ ዓቕሚ ህንፃት ወይኻእ ብናይ ምቁፅፅር ንጥፊታት ብቲ ውጥን መፈፀሚ ፕላን ተወሲኹዎም ክግደዱ ይኸእሉ ። ኣብ ርእሲ እዚ : ገለ ልዑል ሓደጋ ክሰብ ዝኸእል ኩነታት ወይ ምስ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ዘለዎም መሻርኸቲ : ዋላ "ውን እቲ ናይ ዓለምለኻዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት መጻምዲ ኣብቲ ናይ ኤፕ.ኪ ው ደረጃ እንተ ተገምገመ : ኣብ" ቲ ደረጃ እቲ : ተወሳኺ ግምገማ ክሓትት ይኸእል እዩ ።

መልሕቕ I: ቴክኒካዊ መምርሒ

እቲ ርእሲ-ገምጋም ኣብቲ ናይ ምምራጽ-ፈተነታት ባዕሉ ዝተወሃሃደ ክኸውን ይኸእል ፣ ወይ ድማ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መርመራ ኣካል ንዝተዋህበ ናይ መጻምድቲ ፍሉይ ሰነድ ክኸውን ይኸእል ። ዝኸነ ኮይኑ : እቲ ርእሲ-መርመራ 8 ቀንዲ መዐቀኒታት ዝሓዘ ኮይኑ : እቲ መጻምድቲ ክግምገምን ፀብፃብ ክገብርን ትጽቢት ይግበረሉ ።

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ገዛእ ርእሲ ገምጋም ንምፍጻም ንገዛእ ርእሲ "እው" : "ኣይፋል" ወይ "ሀ" (n / A) (n / a ሕመረት 2ን 8ን ጥራይ እዩ ዝጠቅም) ነብሲ-ገምጋም ናይ ነፍሲ ወከፍ መሰረታዊ መዐቀኒ ። ሓደ መጻምድቲ ነዚ ኣብ ታሕቲ ሰፊሩ ዘሎ ዝተሓተ ረቕሒታት ዘማልእ እንተኾይኑ ንገዛእ ርእሲ "እው" መጠበሪ ይህባ ። እቲ መጻምድቲ ነቲ መዐቀኒ ከምዘማልእ ወይ ከምዘይማላእ ርግጽኛ እንተዘይኾይኑ ፣ እቲ መጻምድቲ ኣብቲ ንዋት ሓሳባት ክውሰኹን ካብቲ ነዚ ምርመራ ዘካይድ ዘሎ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ደገፍ ክሓትትን ይኸእል ። እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ገዛእ ርእሲ ገምጋም ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስ ዘቕርቦ : ኣብ ክለሳ ኩነ ኣብ ምምዳብ ሓደጋ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምእንቲ ክሕግዝ : ንነፍሲ ወከፍ ሕመረት ሰነድ ደገፍ ክህብ ኣለዎ ።

ክልተ ናይ መጀመርታ ሕቶታት ኣብ 'ቲ ናይ ገዛእ-ርእሲኻ ገምጋም ቅጥዒ ከምዘሎ ኣስተብህል:-

- እቲ ብጻይ ኣቐዲሙ ብኻልእ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት እንተ ተመርሚሩ እቲ ብጻይ ነቲ ዕለትን ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዓቕሚ መዐቀኒታትን ከምኡውን ንኸሉ ዝድግፍ ሰነዳትን መርትዖታትን ይህብ ነቲ ዝተረፈ ገዛእ ርእሲ ኸይገምገመ ኸእ ነቲ ፎርም ናብቲ ዝሓተቶ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣካል ይመልሱ።

ግዜያዊ መምርሒ

- እቲ መጻምድቲ ምስ ተጠቀምቲ ሓገዝ ቀጥታዊ ርክብ እንተዘይብሉ (ንኣብነት ኣብ ሰደቓ-ምርምር) : እቲ መጻምድቲ ነዚ ብመልክዕ መጽናዕቲ ድሕሪ ምዝርዛር : ነቲ ዝተረፈ ናይ ገዛእ-ርእሱ ገምጋም ከይዘዘመ : ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ይመልሱ :: ኣብ ከምዚ ኩነታት እቲ መጻምድቲ ኣብ ካልእ ግዜ ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርመራ ክገብር ወይ ምስ ካልእ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ክካይድ ኣለዎ ::

ንመረዳእታ ሰነድ ዝምልከት ሓፊሻዊ መምርሒ / መርትዖ

1. መሻርኽቲ ነቲ ናይ ሳልሳይ ኣካል ሰነድ ከም መርትዖ ክቐርቡ ክለዉ : ዝኹን ይኹን ናይ ወጻኢ ፖሊሲ : መምርሒ ወይ ኣሰራርሓ ናብ ውሽጣዊ ውድባዊ መስርሓቶም ከም ዘእተዉ ወይ ከም ዘጽደቑ ክርእዩ ኣለዎም :: ንኣብነት: እቲ ማሕበር ነቲ ናይ ሳልሳይ ወገን ፖሊሲ ከም ናይ ገዛእ ርእሱ ውሽጣዊ ፖሊሲ ገይሩ ከም እተቐበሉ ዘርእዩ ናይ ደገ ወይ ናይ ሓድሕዳዊ ስልጠና: መምርሒ ስነምግባር : ወይ ናይ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ (ኤስ.ኦ.ፒ) ንግዳይ ምስግጋር ኣገልግሎት ንምሃብ ዘኸእሎ ክታሙ ከንብር ኣለዎ ::
2. ንኹሉ መደባዊ : ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲታትን ኣገባባትን ንኹሎም ሰራሕተኛታት : እንተላይ ንሰራሕተኛታት : ንተመኩሮታት : ወለንተኛታት : ኣማኸርቲ : ከምኡውን ንዝኹን ካልእ ተዛመድቲ ሰራሕተኛታት ዝምልከት ክኸውን ይግባእ :: መርትዖ ናይዚ ቛንቋ እዚ ንጹር ክኸውን ኣለዎ ::
3. ኩሉ ዝቐረበ መርትዖታት : ጽፉፍን ተቐባልነት ዘለዎን ፖሊሲ ውድብ ክኸውን ኣለዎ :: ኣብ ምዕባለ ወይ ኣብ ጽሑፍ ዝሰፈረ መግለጺታት ብኢመይል ኣይቐበልን እዩ ::

1. ቀንዲ መለክዒታት:- ውድባዊ ፖሊሲ

a) መምዘኒ ግምገማ:-

"እቲ መጻምድቲ ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ፖሊሲ ሰነድ ኣለዎ :: እንተ ወሓደ እዚ ሰነድ እዚ እቲ መጻምድቲ ነቲ ኣብ 3ይ ክፋል ST/SGB/2003/13 ተዘርዚሩ ዘሎ ስርዓታት ኣኻይዳ ኸም ዝቐበል ዝገልጽ ብጽሑፍ ዝሰፈረ ውዕል ከጠቓልል ኣለዎ::"

b) ዝተሓተረቑሉታት:-

እዚ ተግባሪ ኣካል ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከመኡውን/ ወይ ድማ ኣብ ናይ ፖሊሲ ምክልኻል መግለጺ ዘለዎ ኮይኑ : ነቲ ኣብ 3ይ ክፋል ናይ ST/SGB/2003/13 ተዘርዚሩ ዘሎ ናይ ኣካይዳ ደረጃታት ዘማልእ እዩ ::

በዚ ምክንያት እዚ : እቲ መጻምድቲ ኣብ ምክልኻል ኣንጻር ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንጹር መወከሲ ዘለዎ ሰነድ ፖሊሲ እንተ ኣልይዎ : እቲ ዝተሓተረ ብቐዓት ይማላእ : እቲ መጻምድቲ ድማ "እወ" ኢሉ ርእሰ ተኣማንነት ከጥሪ ይኸእል እዩ :: እንተዘይኸይኑ ፣ እቲ መጻምድቲ መጠን ናይ "ኣይፋል" መጠን ይውስኽ ፣ እዚ መዐቀኒ "ዚ ድማ ነቲ ናይ ትግባረ ውጥን ናይ ምድልዳል ዓቕሚ ይውስኽ ::

ዋላ "ኳ ግዴታ እንተዘይኮነ : መጻምድቲ ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ግብረ መልሲ ንምሃብን ንጹር ቃል ከም ዘለዎም ዘርእዩ ናይ ምክልኻል ኣንጻር ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ፖሊሲ ከማዕብሉ ግን ኣጸቢቕም ይተባብዑ እዮም :: መጻምድቲ ናይ ፖሊሲ ሰነዳቶም ክፈጥሩ ወይ ከጠናኸሩ ከለው እዞም ዝሰዕቡ ሕመረት ነጥብታት ከጠቓልሉ ይግባእ:

- ንጹር መብርሂ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ምስ [መግለጺ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝመሳሰል ወይ ዝጋሃድ](#)):

ግዜያዊ መምርሒ

- ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብንጹር ምክልካል፤
- ግዴታታት ፀብፃብ ምቕራብ፡ ከሱ ኸሲ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብቕልጡፍ ክምዝገብ ዘለዎ ብቕዓት፤
- ሰራሕ ሓበሬታ ወሃቢ፡- ብዛዕባ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ፀብፃብ ዝሃቡ ውልቀ-ሰባት ሕነ ምፍዳይ ካብ ዝኹን ይኹን ዓይነት መጥቃዕቲ ምክልኻል ክግበረሎም ኣለዎ ፤
- ንጹር ግዴታትን ሓላፍነታትን ፡- እዚ ኸኣ ከም ምዕባለ ውሽጣዊ ስርዓታት፡ ምስልጣንን ኣፍልጦ ምዕባይን ሰራሕተኛታት፡ ከምኡውን ምስ ካልኣት ዝምልከቶም ተዋሳኒቲ ምውሃሃድን ዝኣመሰለ ኣገዳሲ ሓላፍነታት ንምውሳድ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መሓበሪ ነጥቢ ከጠቓልል ይኸእል እዩ (ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እተራእየ ሓፈሻዊ ስያመታት መወከሲ መሓበሪ ነጥቢ)፤
- ግልፅን ንፁርን ቋንቋ ፣ ምስ ከባቢያዊ ኩነታት ብምውሃሃድ ኩሎም ዒላማ ዝኹኑ ሰማዕቲ ከምዝርድኦም ምግባር ።

እቲ መጻምድቲ ነቲ ዘሎ ሰነዳቱ ኺእርም ነቲ ፖሊሲኡ ንምግላጽ ኣብ ትሕቲ ሃብቲ እተዋህበ ቐርጽታት ኪቐበል ወይ ከኣ ከከም ክእለቱን ድሌቱን ንበይኑ ፖሊሲ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኬቐውም ይኸእል እዩ።

c) ደገፍቲ ሰነዳት፡-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- መምርሒ ስነምግባር (ውሽጣዊ ወይከኣ ኢንተርኔት / ሳልሳይ ኣካል ብናይ መጻምድቲ ውድብ ተቐባልነት እንተረኺቡ- ኣብ ላዕሊ ተመልከቱ ብዛዕባ ናይ ሳልሳይ ወገን ሰነድ)፤
- ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል፤
- ኩሎም ሰራሕተኛታት ንፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንክቐበሉ / ንክፍርሙ ከምኡውን / ወይ ሰራሕተኛታት ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ክልኩል ዝኹን ውዕል ይኣትዉ ግዴታ ድማ ነቲ ናይ መምርሒ ስነምግባር ወይ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ምክታል እዩ ።

d) ምንጪታትታት፡-

እዚ ዝሰዕብ ሓሳባት ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንምምሕያሽን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንምምላእን ዝሕግዝ መወከሲታት ወይ መሳርሒታት ዓቕሚ ህንፀት ኩይኑ ክርከብ ይከእል እዩ ።

- ኣብነት ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል²፡- ንኹሉ እቲ ኣብ ላዕሊ ተዘርዘሩ ዘሎ ቐንዲ ባእታታት ዝሓቀፍ እዩ ። መጻምድቲ ነዚ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ብውሽጣዊ ኹነታቶም ኬተዓራርይዎ ይኸእሉ እዮም፤
- ኣብነት መምርሒ ስነምግባር³፡- መጻምድቲ ነዚ ስርዓት እዚ ኣብ ውሽጣዊ መልክዎም ኬተዓራርይዎ ይኸእሉ እዮም ።

ካልእ ጠቓሚ ነገራት ፡-

- ዝወሓደ ናይ ሰራሕ መዐቀኒታት ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል- (ዝኹን ዝነኣሱ ረቋሒታት ሰራሕ) ከምኡውን ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል-ዝኹን ዝነኣሱ ረቋሒታት ሰራሕ ንምትግባር ዚሕግዝ መምርሒታት 2013 (p. 11) ፡-
- ሕመሪት ሰብኣዊ መስፈርታት ኪዳን ፣ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ምትግባር ዓቕሚ ድሩት እዩ፣ 2017. (p.12) ፡-

² ካልእ ንመርኣዩ ዝኹን ፖሊሲታት ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ርእ ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል CESVI፤ እቲ ኣህጉራዊ ፈደራሽን ቐይሕ መስቀልን ቀይሕ ኮርሳት ማሕበራት (IFRC) ፖሊሲ ጸሓፊ ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ።

³ ካልእ ንመርኣዩ ዝኹን መምርሒ ስነምግባር እንተ ደሊኻ ነዚ ርእ፡- ኣህጉራዊ ኮሚተ ድሕነት (IRC) ፣ መገዲ IRC ። መትከላትና ንምደውያን ሰባት ዝምልከት መምርሒ ስነምግባር ዕዮ ኣብ ማሕበር ስደተኛታት ናርወይ (NRC) ስታፍእዚ ከኣ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እውን ዘጠቓልል እዩ ።

- ምትእስሳር ፣ ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ንምእላይ ዚሕግዝ መምርሒ ስጉምትታት፣ ሰኔ 2010 ።

2. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ምምሕዳር - ትሕተ ውዕል

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ናይ ብጻይ ውዕላትን ናይ ሸርክነት ስምምዓትን ንታሕቲ ኮንትራክተራት ውዕል ዝገብሩ ውልቀ-ሰባት (ንውልቀ-ሰባት ኣብ ትሕቲ ሰራሕተኛታት ምስ ወደቕ ዘግልሎም) ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኸልኸል ፖሊሲታት ክቐበሉ ከምኡውን ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ንምክልኻልን ምላሽ ንምሃብን ስጉምቲ ኸወስዱ ዝሓትት መዐቀኒ ሓባራዊ ሓሳብ ዘጠቓልል እዩ።"

b) ዝተሓተ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ንተክኒካዊ ኹነት ንሰብ ሞያ እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰባት ብሓላፍነት ይሓተቱ እዮም። ንኡስ ውዕል ምጥቃም ነቲ ናይ ው.ሕ.ሃ. ትካል ኣብ ትሕቲ እቲ ውዕል ዘሎ ግዴታታት ናጻ ኣይገብርን እዩ ። እዚ ማለት ድማ እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ እውን ሰራሕተኛታቱ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኹብ ዝኹነ ይኹን ሰብ ንምክልኻል ግቡእ ስጉምትታት ኪወስዱ ኣለዎም ማለት እዩ። እቲ ሓጻር ሓሳብ እንተ ወሓደ ኸምዚ ዝስዕብ ኬጠቓልል ኣለዎ ፡-

- ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብንጹር ኪኸልኸል እዩ፤
- ጸታዊ ምዝመዛን ግህሰትን ንምክልኻል ግቡእ ስጉምቲ ናይ ምውሳድ ግዴታ ከምኡውን ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸፍጻም ከሎ ግቡእ ናይ ምእራም ስጉምቲ ናይ ምውሳድ ግዴታ ኣሎ ።

እቲ ተግባሪ ኣካል ንታሕቲ ውዕል ዚገብር እንተ ኹይኑን ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰባት ንጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝኸልኸል ፖሊሲታት ኪቐበሉን ክኸተሉን ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸምኡውን ምስዚ ኣብ ላዕሊ እተጠቐሰ ዝተሓተ ብቐዓታት ብምስምማዕ ምላሽ ንምሃብን ስጉምቲ ኸወስዱ ኸም ዘለዎም ዜርኢ መዐቀኒ ሓባራዊ ሓሳብ ከም ዝሓቕፈ ኹርኢ ዚኸእል እንተ ኹይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "እወ" ኢሉ ኺምልሰላ ይኸእል እዩ። እንተዘይኹይኑ ፡ እቲ ተግባሪ ኣካል ንዝሓለፈ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸእ ነቲ ናይ ምትግባር ክእለት የደልድሎ። እቲ መጻምድቲ ንታሕቲ ውዕል ዚገብሩ እንተ ዘይረኹቡ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "n/a" ኢሉ ኺምህራ ይኸእል እዩ። ይኹን እምበር እዚ ኹነታት እዚ እንተ ተቐየሩ እሞ እቲ መጻምድቲ ጸኒሑ ንንጥፊታት ካልእ ትካል እንተ ኣዳኺምዎ ዳግመ ግምት ኪግበረሉ ኣለዎ።

እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰራሕተኛታት ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ሰራሕተኛታቱ ንምክልኻል ዚወስዱሉ ግቡእ ስጉምትታት ነዚ ዚስዕብ ኬጠቓልል ኣለዎ፡- (1) ጸታዊ ምዝመዛን ህስያን ብንጹር ኪኸልኸል እዩ፤ (2) ግዴታዊ ምርመራ ሰራሕተኛታት፤ (3) ንሰራሕተኛታቱ ግዴታ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ስልጠና፤(4) ብዘዕባ ኹሉ ኸሲ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ግቡእዊ ፀብባብ ምሃብ፤ (5) ነቶም ግዳይ ቅልጡፍ ናይ ሞያዊ ደገፍ ንምርካብ ምምልካት፤ (6) ንዝኹነ ይኹን ኸሲ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መርመራ ምግባር ። ከምዚ ዝሓመሰሰ ትጽቢታት ካብ ትሕቲ-ቐርጺ ዝመጹ ኣብ ካብ ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻልፖሊሲ እውን ክጠቓልል ይኸእል እዩ (ቀንዲ መዐቀኒ 1 ርእ)።

እቲ መጻምድቲ ንንጥፊታት ታሕተዋይ ውዕል ምስ ካልእ ትካል ኪራኸብ እንተ መዲቡ እቲ መጻምድቲ ነቲ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝገጥም ሓዲጋታት ንምክልኻልን ምላሽ ንምሃብን ዜድሊ ፀብባብ ዝህብ መስርሕ ክዳሉ ኣለዎ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንዝሓለፈ ርእሱ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ውዕላት / ሸርክናታት ንትሕቲ-ኮንትራክተራት
- ንታሕቲ ውዕል ዚገብሩ/ መሻርኽቲ ነቲ ኣብ ላዕሊ እተጠቐሰ ባእታታት ዝሓቕፈ ናይ ውድብ ካብ ይታዩ

ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ከስዕቡ ከም ዘለዎም ዝሕብር መርትዖ

d) ምንጫታት፡-

መጻምድቲ ነቲ ኣብዚ መምርሒ እዚ ዘሎ እተፈላለዩ መዳያት ናይቲ ንኡሳን ውዕል ዝገብሩ ካብ ይታዩ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኸሕብር ዝኸእል መትረብ ንምድልዳል ኣብዚ መምርሒ እዚ ዝወሃቦም ዘሎ ነገራት ኸውከስዎ ይኸእሉ እዮም ። ዓንቀፅ 11 ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ናይ መምርሒ ስነምግባር መዐቀኒ ሓጻር ሓሳብ ከትነድፍ ከለኻ ጠቓሚ ባእታታት ተቐርብ እያ።

3. ቀንዲ መዐቀኒ ሰብአዊ ምንጫታት

a) መለክዒ ገምጋም፡-

"ነቶም ናይ ስራሕ ሕጻይት ግቡእ ምርመራ ብምግባር ብስርዓት ናይ ምጥንቃቕ መስርሕ ኣሎ ። እዚ ድማ ብውሑዱ ፡ መወከሲ ኣብ ይታ ዝተመሰረተ ዘየግቡእ ስራሕዝምልከት ከምኡውን እቲ ናይ ስራሕ ሕጻይ ባዕሉ ዘውጽኦ ኣዋጅ ፡ ምስ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብዝተኣሳሰር መርመራ ካብ ዝተገብረሉ እዋን ጀሚሩ ከሳብ ሕጂ ማዕቀብ (ድስጥሊን ፡ ምምሕዳራዊ ወይ ገበናዊ) ከም ዘይተገብረ ፡ ወይ ድማ ስራሕ ናይ ምልዓል ምርመራ ገዲፍካ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ምርመራ ምትሕብባር ከም ዝኣበዩን ዘረጋግጽ ክኸውን ኣለዎ ። "

b) ዝተሓተረ ርጅኢታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ኣብ ይታ ዝተመሰረተ ዘየግቡእ ስራሕ ዝፈጸሙ ውልቀ-ሰባት ምእንቲ ኸይቆጽሩ እኹል ምክልኻል ክገብሩ ኣለዎም። ስራሕተኛታት ነቲ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኣብ ዝሓለፈ እዋን ዝፈጸምዎ ጥሕሰት ናይ ምምርመር ግዴታ ክኸውን ኣለዎ ። ብውሑድ መጠን ፡ መርኣዩ ንኹሎም እዞም ዝስዕቡ ከጠቓልል ይግባእ፡-

- ናይ ስራሕ ሕጻይት ኣቐዲሞም ኣብ ይታ ዝተመሰረተ ዘየግቡእ ስራሕ ከም እተኻፈሉ ክእውጁን እቶም ናይ ቀደም ኣስራሕቲ መወከሲታት ክረጋገጹ ኸለዉ ከምዚ ዝኣመሰለ ሓበሬታ ክነጽሩ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ክኹኑን ክሕተቱ ኣለዎም ።
- ምስቶም ቀደም ኣስራሕቲ ዝነበሩ ሰባት ዝግበር ናይ መወከሲ ምርመራ ግዴታዊ ኸፋል እቲ ምእካብ ክኸውን ኣለዎ ፤
- ከሎም ስራሕተኛታት ናይ ማሕበር መምርሒ ስነምግባር ወይ ምስኡ ዝመዓራረ ሕጊ ኺፍርሙ ኺሕተት ኣለዎ ፤
- ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ሓፈሻውያን ነጥብታት ውዕል ክገብሩ ኣለዎም

ኩሎም ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝተሓሓዙ ሰነዳት ኣብ ናይ ስራሕተኛ ፋይል / መዝገብ ክቕመጡ ኣለዎም ውልቀሰባት ንምርግጋጽ እቲ ኸሲ ብርትዓዊ ምርመራ ምስ ዝረጋገጽ ወይ ውልቀሰብ ምርመራ እናተኸየደ ከሎ ካብ ውድብ ምስ ዝወጹ ፡ ዳግማይ ክቐጽሩ ኣይክእሉን ።

ብሓፈሽኡ ክርእ ኸሎ ነቲ ነዚ መዐቀኒ እዚ ዘድሊ ዝተሓተረ ብቐጻታት ንምምላእ ኣቐዲምካ ኣብ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ምክፋል ብርእሱ ምስጢር ምቕላፅ እኹል ኣይኩንን። ብሕጋዊ መገዲ ብእተኸእለ መጠን እዚ ምስቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝስምዖ መወከሲ ታትርን/ወይ ወግዓዊ ናይ ድሕረ ባይታ ምርመራን ኪተሓሓዝ ኣለዎ። ንኡብነት ኣብ መንጎ እቲ ትካል ዘሎ ርኩብ ካብ ስነምግባር ወጻኢ ምስጢር ምቕላፅ ውዲት-በመሰረት ኮሚተ ግብረ-መልሲ ሰብአዊ ምልካዊ ስርዓት ተቐባልነት ዝረኸበ (SCHR) ውድባት ኣብ እዋን ስራሕ ይታዊ ብዝበዛ ፣ ጸታዊ ምዝመዛ ወይ ይታዊ ትንኩሳ ንዝፈጸሙ ሰባት ብዝምልከት ሓበሬታ ናይ “ካብ ስነምግባር ወጻኢ” ከም ኣካል ናይ ምቕጻር ስርሓን ከካይዳ ዝተሓተ መዐቀኒ የቐምጥ ።

እቲ መጻምድቲ እኹል ናይ ምርመራ ስጉምቲ ኸም ዘለዎ ኸርኢ ዚኸእል እንተ ኸይይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "እዉ" ኢሉ ኺምዝግብ ይኸእል እዩ። እንተ ዘይኩይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውሰኸላ እዚ

መዐቀኒ እዚ ኸአ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸእል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ኣብ ይታ ዝተመስረተ ዘየግቡእ ስራሕ እንተ ኣልዩ ምምርጫ እውን ሓዊስካ ፈተሽቲ (ካብቶም ኣቕዲሞም ዝነበሩ ኣሰራሕተን ዝሓለፉ ርእሰኻ ምግላጽን ሓዊስካ) ፤
- መስርሕ ምልመላ ።

d) ምንጫታት፡-

ምንጫታት ፍሉይ ቦታ ስለ ዝኹን ካብ ዩ.ኤን.ሲ.ቲ ከምኡውን /ወይ ካብ ማእከል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መሓበሪ ነጥቢ ክርከብ ይከኣል እዩ።

- <https://www.interaction.org/resource-library/psea-in-the-employee-lifecycle-action-against-hunger/>

4. ቀንዲ መለክዒታት፡- ግዴታዊ ስልጠና

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ መጻምድቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንዘለዉ ኩሎም ሰራሕተኛታትን ኣድላዩ ዝኾነ መስርሕን ፡ ግዴታ ዝኾነ ስልጠናታት (ብኢንተርነት ወይ ብኣካል) ይወሰድ ። እቲ ስልጠና ብውሑድ መጠን ነዚ ዝሰዕብ ክጠቓልል ኣለዎ፡- 1) ትርጉም ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን (ምስዚ ዝስማማዕ ትርጉም ውድብ ሕቡራት ሃገራት)፤ 2) ብዛዕባ ምክልኻል ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን ዝገልጽ መግለጺ፤ ከምኡውን 3) ሰራሕተኛታት ክወስድዎ ዘለዎም ስጉምታት (ማለት ነቶም ግዳይ ምስግጋር ከም ኸሲ ከም እተላእኩን ብቕልጡፍ ፀብባብ ምሃብ ማለት እዩ)። "

b) ዝተሓተ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኩሎ ሰራሕተኛታቶም ብብግዜኡ ግዴታ ዝኹንን ዘሓድሱን ስልጠናታት ክህቡ ኣለዎም ። ከምዚ ዝኣመሰለ ስልጠና እንተ ወሓደ ነዚ ዝሰዕብ ክጠቓልል ክኸውን ኣለዎ፡-

- ንጹር ትርጉም ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን (ሓደ ዓይነት ወይ ካብኡ ንላዕሊ ተመሳሳሊ ትርጉም ውድብ ሕቡራት ሃገራት) ፤
- ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን ብንጹር ምክልኻል፤
- ዝኹን ይኹን ብዛዕባ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን ዝቐረበ ኸሲ ብቕልጡፍ ክፀብባብ ዘለዎ ብቕዓት ፤
- እቶም ግዳይ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመፅን ተባሂሎም ዝተጠርጠሩ ሰባት ፡ ብቕልጡፍን ብሰብ ሞያ ብዝተሓገዘን ሓገዝ ክቕርቡ ይግባእ ።

እቲ ዝተሓተ ብቕዓታት ይማላእ እሞ እቲ መጻምድቲ እኹል ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ስልጠና ከም ዘለዎ ክርኢ እንተኸኢሉ "እወ" ኢሉ ንገዛእ ርእሰኻ ክገብር ይኸእል ። እንተ ዘይኮይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሰኻ "ኣይፋል" ብምባል ይውሰኽላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸአ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸእል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ዓመታዊ መደብ ስልጠና ፤
- ኣጅንዳ ስልጠና ፤
- ጥቕላል ስልጠና (ምስዚ ዚተሓሓዝ እንተ ኹይኑ ብዛዕባ ሰነድ ሳልሳይ ሰብ ዚገልጽ ኣብ ላዕሊ ዘሎ መዘኻኸሪ

ርአ) ፤

- አብቲ አኼባ ናይ ምእካብን መርአዩ ወረቆት ወይ መፈተኒ ናይ ምቕማጥን ኣድላይነት ፖሊሲ ፤
- ምስክር ወረቆት ስልጠና መርአዩ ፤
- ፀብፃብ ስልጠና ።

d) ምንጫታት፡-

ሓዲ ካብቶም መጻምድቲ ናይ ገዛእ ርእሱ ስልጠና ኣብ ዘይወሰደሉ ኹነታት፡ ነቲ ኣብ ዝቐጽል URL ዝርከብ ናይ ስልጠና ጽሑፍ ክጥቀሙ ይኸእል እዩ ምናዳምኣብዚ ተጠቒሱ ዘሎ ምስ ስልጠና እተተሓሓዘ ግዴታታታ፡-

- ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት፡ ‘ኣብ ስታ ዝተመሰረተ ዘዩግቡእ ስራሕ ምእባዩ’- ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝወሃብ ስልጠና (ኤስ.ኢ.ኤ) ከምኡውን ስታዊ ትንኮሳ (ኤስ.ኤቸ)፡ግንቦት 2020፤
- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ስልጠና ኢንተርኔት ኣብ [ካብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል](#) ፤
- ምትእስሳር [:መምርሒ ስልጠና ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዚሕግዝ መምርሒ](#)፡ታሕሳስ 2013 ።

5. ቀንዲ መለክዒ፡- ፀብፃብ

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ብጻይ ንሰራሕተኛታት ንተጠቀምቲ ከምኡውን ቆልዑ እውን ሓዊስካ ንማሕበረሰብ ዝኸውን መስርሕን ኣሰራርሓን ኣለዎ እዚ ድማ ምስቲ ፀብፃብ ስታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ኸሲ ንምሃብ ዘኸእል ቀንዲ መዐቀኒታት (ማለት ድሕንነት ፣ ሚስጢራውነት ፣ ጽሬት ብቐሊሉ ዝርከብ) ጸብፃብ ናይ ምሃብ መስርሕን ኣሰራርሓን ኣለዎ። "

b) ዝተሓተ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ኣድማዒ መስርሕ ክህልዎም ይግባእ 1)ክሲ ምቕባል ከምኡውን 2) ኸሲ ፀብፃብ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን⁴፡-

- 1) ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ንምቕባል ዝሕግዝ መስርሕ ፀብፃብ እንተ ወሓደ ነዚ ዝስዕብ ሕመረት ነጥብታት ዝሓዘ ክኸውን ኣለዎ ፡-
  - ብቐሊሉ ኸትረኸቦ እትኸእል፡- ናይ ፀብፃብ መስርሕ ብቐሊሉ ኸትጥቀሙ ብሰፊሑ ኺእወጅ ከምኡውን ናብ ሰራሕተኛታት ናብቶም ሓገዝ ዝቐበሉ ከምኡውን ኣብቲ ኸባቢ ንዝርከቡ ማሕበረሰባት ኬተባብዕ ኣለዎ። ንኣጠቓቕማ ዝኸውን ዕንቅፋታት ከውገድ ኣለዎ (ንኣብነት ኣጸጋሚ ወይ ናይ ወጻኢ ቛንቋታት ንምጥቃም ዘድሊ ወጻኢታትን ግዜን) ፡ኣብ እተፈላለዩ ክሊ ዕድመ ፡ ስታ ፡ ኣተዓባብያ ትምህርትን ክእለትን ንዘለዎም ሰባት እውን ሓዊስካ ፡ ነቲ ዕላማ ሰማዕቲ ኣብ ግምት ኣእቱ ።
  - ምላሽ ዝህቡ፡- ብግቡእ ሜላ ጥርጉን ዝዓዩ ናይ ምጽገም-ም መስርሕ እዋናዊ ግብረ-መልሲ ክህቡን ብዝግባእ ብዝሰልጠኑ ውልቀ-ሰባት ከምላእን ኪዓዩን ኣለዎ።
  - ድሕንነት፡- መሻርኽቲ ነቶም ነቲ ፀብፃብ ኸሲ ስክፍታታትን ዝገልጹ ሰባት ድሕንነት ጭንቀት ክረኽቡ ኣለዎም ። እዚ ድማ ናይ ሰራሕ ሓበሬታ ወሃቢ ምክልኻል ፣ ናይ ውልቕኻ ድሕንነትን ሓለዋ ሓበሬታ የጠቓልል ። ናይ ፀብፃብ መስርሕ ምጥቃም ቅድሚ ምትብባዕካ ናይ ምክልኻል ስጉምትታት ክውሰድ ኣለዎ ።

⁴እቲ [ፕሮቶኮል](#) ናይ ኸሲ ወረቆትን ካብ ናይ ተግባሪ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምጽብጻብ ይሓትት (ኣብቲ ፕሮቶኮል ፡ ሕጡብ ጽሑፍ 19 ርአ፡- "ውድብ ሕቡራት ሃገራት ብዛዕባ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ንጅነራል ጸሓፊ ፀብፃብ ክህብ ትጽቢት ይግበረሉ ኢዩ። ተግባሪ ኣካል ነዚ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ብቐልጠፍ ናብ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሻርኽቲ ትካል ክቐርቡ ናይ ምትግባር ሓላፍነት እዩ ከም ኣካል ናይዚ ፀብፃብ ግዴታ ። እዚ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ናይ ሓባር ሓላፍነት ኮይኑ ፡ ናይ ነፍሲ ወከፍ ናይ ተግባሪ ኣካል ፡ ነቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ግብኣዊ ፀብፃብ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ጸብጻብ ንኹሎም ተዛመድቲ ሰራሕተኛታትን ፡ ከምኡውን ጸብፃብ ዝቐርቡ መስርሕ ኣብ ደረጃ ወፍሪ ከም ዝምስረት ንምግባር እዩ። "

ግዜያዊ መምርሒ

- ሚስጢራውነት ስምና ዘይፍለጥ፡- ሐበሬታ ምእንቲ ኸይቅላዕ ጥርግን ሚስጢራውነት ግቡ ምክልኻል ክግበር ኣለዎ ። ብዘይካዚ እቶም ጥርግን ኣቕራቢ ስምም ከዘይፍለጥ ጥርግን ኬቐርቡ ኸም ዚኸእሉ እቲ መስርሕ እንታይ ሳዕቤን ከም ዘለዎ እንተላይ ነቲ ጥርግን ምስግብ ብዛዕባ ዜምጽኦ ሳዕቤን ኪሕበርም ኣለዎ ።
- ግሉጽነት፡- መጻምድቲ ንኸሎም እቶም ጥርግን ኣቕራቢ እንተላይ እቲ ሐበሬታ ንመንን ንምንታይን ነቶም ካብ ሓደጋ ዝተረፈ ምርመራ ንምሕጋዝን ብኸመይ ከም ዝካፈል ክገልጹሎም ኣለዎም። እዚ ኸኣ እቲ ውድብ ግቡኣዊ ፀብግብ ንምሃብ ዘለዎ ግዴታታት እውን ዘጠቓልል እዩ ።

2) እቶም ኣብ ግዴታ ተግባሪ ኣካል ነቲ ምስኡ እተሰማምዑሉ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፀብግብ ናይ ምሃብ ግዴታ ኣለዎም ። ሐበሬታ እንተ ሓቢኡም ፡ እንተ ዘይሓቢኡም ፡ ወይ ከኡ ኢሎም ጌጋ ሐበሬታ እንተ ሂቦም ፡ ብመሰረት እቲ ናይ ምትሕብባር ስምምዕ ፡ እንዳታት ከም ዝንበረሎም ክገብር ይኸእል እዩ ። ናይ ፀብግብ መስርሕ ነቲ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝቐረበ ኸሲ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ናይ ምምሕልላፍ ክእለት ክህልዎ ኣለዎ ።

ብተወሳኺ ፡ መጻምድቲ ነቲ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ወይ ጭንቀት ናይ ፀብግብ ዓቕሚ ከማዕብሉ ይኸእሉ እዮም ፡ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ናይ ጸብጻብ መስርሕ ብምጥቃም ነቲ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ወይ ናይ ሰራሕተኛታትን ሓገዝቲ ትካላትን ፀብግብ ከቐርቡ ይኸእሉ እዮም ። ብአተኻእሎም መጠን ካብቲ እዚ መትረባት እዚ ዘለዎ ምትእምማንን ምስትውዓልን ጥሪትን ምእንቲ ኸጥቀሙ ነቲ ካብ ጸታዊ ብዝበዛን ዓመጽን ምክልኻል ፀብግብ መስርሕ ኣብ ዝሰፍሐ ምላሽ ወይ ናይ ኣገባብ ጥርግን ከእትውዎ ክጽዕሩ ኣለዎም።

ስለዚ እቲ መጻምድቲ እኹል ናይ ፀብግብ መስርሕ ከም ዘለዎ ኼርኢ ዚኸእል እንተ ኹይኑ እቲ ዝተሓተ ብቐዓት ይማልእ እቲ መጻምድቲ ድማ ንገዛእ ርእሱ "እወ" ኢሉ ኺምዝግብ ይኸእል እዩ። እኹል ናይ ፀብግብ መስርሕ ነዚ ዝሰዕብ ረጅሒታት ከርኢ ኣለዎ፡- (1) ንኣባላት እቲ ውድብ ዝኸውን ናይ ፀብግብ መስመራት ምህላወ፡ (2) ንተጠቓሚታት መደባት ውድብ የሆዎ ኸምኡውን (3) እታ ማሕበር ነቶም ተጠቓሚታ ነቲ ፀብግብ ዚህብ መትረባት ብኸመይ ከም እትረኽብዎ ብንጥፈት ትፈልጦም ከም ዘላ ገለጸት። ንማእከላይ ገምጋም ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ፀብግብ ከም ዝህብ ዝሕብር መርትዖ ኹብ ደረጃ ሃገር ንዚመጽእን ቦቲ ኸባቢ ብዝዘረብ ቋንቋ ዝርከብን ምጂኑ ኣገዳሲ እዩ። እንተ ዘይከይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውሰኸላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸኣ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸእል ዓቕሚ ይውሰኸ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሱ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ውሽጣዊ ጥርግን ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልፍ ጥርግን ፤
- ኣብ ሓባራዊ ናይ ፀብግብ መስርሕ ወይ ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልፍ ጥርግን (CBCMs) (ኣብ ላዕሊ ተመልከቱ ብዛዕባ ሳልሳይ ወገን ሰነድ) ፤
- ሓሳብ ንሓሳብ ናይ ምልውዋጥ ናውቲ ፤
- ካብ ጸታዊ ብዝበዛን ዓመጽን ምክልኻል ንቕሓት ዘማዕብል መደብ ፤
- ብዛዕባ መስርሕ ፀብግብ መግለጺ ፤
- ሰራሕ ሐበሬታ ፖሊሲ።

d) ምንጪታት፡-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኸማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኸማልእን ምእንቲ ኸሕግዞ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ከይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወሃብ እዩ።

- [ንሱብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት ብሉጽ ናይ ልምምድ መምርሒ ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልዮ ጥርግን መስርሕ:መስከረም 2016 ፣](#)
- [ንሱብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት ዓለምለኸዊ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ ምትሕብባር ሓድሕዳዊ ትካል ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልዮ ጥርግን መስርሕ:2016፣](#)
- ነቶም ቆልዑ ኣድሕንዎም፣[መምርሒ መርሃ ግብሪ ተሓታትነት ፓክ :: ምንጫታት ቆልዑ ኣድሕን:2013 \(ብፍላይ ምዕራፍ 4 "ግብረ-መልስን ጥርግንን ምቕራብ":p. 25-42\)](#)
- ዩኤንኤሲኤአር:ነቶም ኣተገድኡ ሰባት ተሓታትነት ዝምልከት ስርዓታዊ መምርሒ:መስከረም 2020 ::
- [ዓለምለኸዊ ሰሌዳ ካብ ስራሕ ናይ ስርዓት ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ብግብረ - ስናይ ግብረ-መልሲ](#)
- [ብዓይኒ ዝርአ መሰረታዊ ኣብ ሕብረተ-ሰባት ኣተመስረተ ምትሕብባር ማሕበረሰብ](#)

6. ቀንዲ መለክዒ:- ሓገዝን ምስግጋር

a) መለክዒ ገምጋም:-

“ምስ IP ፕሮቶኮልን ከምኡውን ምስ ካልእ መሰረታዊ ውድብ ሕብረት ሃገራት ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መሰረታዊታትን ንምስምማዕ :እቲ ብጻይ ነቶም ግዳይ ካብ ስራሕ ናይ ስርዓት ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣብድላቶምን ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ተመርኩሱ ናብቲ ኣብ ከባቢኦም ዝርከብ ናይ ደገፍ ኣገልግሎት ናይ ምምሕልላፍ ስርዓት ኣለዎ :: እዚ ድማ ኣብ ውሽጢ ሃገር ንዝግበር ናይ ካብ ስራሕ ናይ ስርዓት ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርበብን / ወይከአ ናይ ስራሕ ዝገበረ ግህሰት (ጂ.ቢ.ቪ) ስርዓት (ኣመልካቲ) ከምኡውን / ኣብ ናይ ኢንተርኔት ትካል ኣካይዳ ምስግጋር ብንጥፈት ኣበርክቶ ምግባር ከጠቓልል ይኽእል :: ”

b) ዝተሓተረ ርጅሒታት:-

እቶም መጻምድቲ ግዳይ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብሰራሕተኛታቶም ከም ኣተፈጸሙ ንዝገለጹዎም ሰባት ብቐጥታ ምዃብ ሓገዝ ከም ዝረኽቡ ናይ ምግባር ሓላፍነት እዩ : እዚ ድማ ቀጥታዊ ኣገልግሎት ብምሃብ ወይከአ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ኣብ ዝተዋህበሉ ቦታ ንዝምልከቶም ወሃብቲ ኣገልግሎት ብምጥቃስ እዩ ::

መጻምድቲ/መሻርክቲ ሕገዝ ከቃላጥፉ ከለዉ ነዞም ዝስዕቡ ስርዓታት ናይ([ትሮቶኮል ሓገዝ ግዳይ/ውጹዕ](#)) ግድን ከክተልዎም ኣለዎም:

- ናይቲ ግዳይ/ውጹዕ ተበግሶ ወይ ምትሕብባርን ምስ ምርመራ ወይ ዝኮነ ካልእ መስርሕ ተሓታትነት ብዘየገድ ሓገዝን ደገፍን ንኩሎም ግዳይት/ውጹዕት ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ከምዝርከብ ኢዩ ዝግበር::
- ግዳይ/ውጹዕት- ዘማእከለ ፣መሰላት መሰረት ዝገበረ፣ ዕድመ ፣ኣካል ጉድኣት ከምኡውን ስራሕ ተነቓቓኒትን፣ ዘይዳልወኣዊ ንባህላዊ ቕንዕነትን ብዝኮነ ኣገባብ ኢዩ ሓገዝን ደገፍን ክቅረብ ዘለዎ፣ እቲ መሰላትን ዝበለጸ ኣገዳስነትን ናይቶም ግዳይት/ውጹዕት ብከመይ ሓገዝን ደገፍን ይምደብን ይወሃብን ክመርሖ ኣለዎ:: (ትሕቲ 18 ዕድመ) ግዳይ/ውጹዕት ቆልዑ ዝውሃብ ሓገዝን ደገፍ ምስቲ ኣብ ውዕል መሰላት ቁልዑ ሰፊሩ ዘሎ መሰላት ዝሰማማዕ ክኸውን ኣለዎ : ብፍላይ ከአ " ዝበለጸ ንቕልዓ ዝጠቕም" ኣገባብ ክቅረብ ኣለዎ ::
- ግዳይ/ውጹዕት ዝወሃብ ሓገዝ ነቲ "ኣይትጉዳእ" ዝብል መሰረታዊ ስርዓት ዝኸተል ክኸውን ከምኡውን ንመሰላቶምን ክብሪ ጥዕነኦም ብዝሰቅቡ ኣገባብ ክወሃብ ኣለዎ:: እዚ ምናልባት ካብ ሕገ ምዳይ፣ዳግማይ ግዳይ ምግባርን እንደገና ኣብ ኣሰቓቂ በሰላ ምእታው ንምክልካል መዐቀኒ ድሕንነት ምቕራብ ዝጠልብ ይኸውን::
- ናይ ግዳይ ውልቃውነት ፣ ሚስጢራውነት ከምኡውን ሓገዝ ንምኽባር ናይ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ መሰላት ክኸበሩ ኣለዎም :: ግዳይት/ውጹዕት (ወይ ስድረኣም/ናብይቶም ኣብ ቕኑዕ ዝኮነሉ) ኣብ ዘድልዩን ሓገዝ ክውስኑ መሰል ኣለዎም፣ ከምኡ ውን ናይቲ ዘሎ ኣመራጺታት ምሉእ ዝርዝር ሓበሬታ ክዋሃቦም ኣለዎም:: ግዳይ/ውጹዕት ናይቲ ምዕባላታትን ውጹእታት ስጉምትታትን ወይ ንዐኣም ዘሻቅል/ጭንቀት መስርሕ ክሕበሩ ኣለዎም::

ግዜያዊ መምርሒ

- እቶም ግዳይ ተሳታፊነት ንምዃን ዚከኣሎም ስጉምታት ኪወስዱ እንተላይ ኣብቲ ዝደለዎ ሕጋዊ ፍታሕ ክወስዱ መሰል ኣለዎም።

ነቶም ግዳይ/ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ሰባት ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝወሃብ ሓባራዊ ኣገልግሎት እዚ ዝስዕብ የጠቓልል፡-

ዓይነት ኣገልግሎት	መግለጺ
ድሕንነትን ምክልኻልን	• ካብ ሓዲጋ ዝተረፈን ምስክርን እቲ ሓዲጋ ናይ ሕን ምፍዳይ ወይ ዝያዳ መጉዳእቲ ምንፍታሕ ቅልጠፍ ድሕንነት ወይ ምክልኻል መቀሪታት ሓለዎ ምግባር ፣ንኣብነት ውሑስ መደብ ግዳይ፣ውሑስ መጽለሊ(ንኣብነት መግዳእቲ ዝሃደመ ውልቀ ሰብ ግዜያዊ ውሑስ ቦታ ዝኸውን ምቕራብ) ቦታ ሓገዝ ምቕያር
ሕክምናዊ ድጋፍ	• ሕክምናዊ ድጋፍ ፣ድሕሪ ሓዲጋ መድሓኒት ምቕላዕ ኤችኤይቪ ንምክልኻል (ኣብ ውሽጢ 72 ሰዓታት ክትቃላዕ ትኽእል) ፣ ብይታዊ ርክብ ዝመሓላለፉ ረኽሰታት (ኤስቲዲ) ፣ ክንክን ጥንሲ ፣ ሃንደበታዊ መከላከሊ ጥንሲ
ስነ ኣእምራውን ማሕበራውን ድጋፍ	• ክንክንቲ ኣእምራዊ ጥዕና፣ ስምዒታውን ግብራን ደገፍ፣ ብውቂ ወይ ማሕበረሰብ- መሰረት ዝገበረ
ሕጋዊ ኣገልግሎታት	• ሓገዝ ሕጋዊ ኣገልግሎታት፣ ነጻ ሕጋዊ ምክሪ ፣ ሕጋዊ ውክልና ን ካልእን የጠቓልል።
ሓገዝ መሰረታዊ ናውቲ	• ምቕራብ መግቢ ፣ክዳንን ፣ መጽለሊ ቤት ትምህርትን እንደገና ምትሕብባርን መገባብርን ነቲ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ምድላው
ሓገዝ ቆልዑ ዝተውልዱ ከም ውጺኢት ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን	• ሕክምናዊ ንስነኣእምራዊ ማሕበራዊ ክንክንቲ ከማኡውን ምድላይ ኣብነት ምሕታት ቀላብ ቆልዑ፣ ዝተኣሳሰር ምስ ተዛማዲ መንግስታት ሃገራት

- መጻምድቲ ዝተመሓየሽ ዝርዝር ናይ ከባቢያዊ ኣገልግሎት ውሃብቲ ክህልዎም ይግባእ ፣ እዚውን ንቆልዑን ንትሕቲ ዕድመ ንዝነበሩን ኣድላዪ ኣብ ዝኾነሉ መማረጺታት ክጠቓልል ይግባእ (ንኣብነት ስም ናይ ሓኪም ቆልዑ ከምኡውን ናይ ዓባይቲ ሕክምናዊ ድጋፍ ውሃቢን) ። ኣብ ዝበዝሕ ጉዳያት መጻምዲ እቲ ዘሎ ናይ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ንኣገልግሎታት ሓለዎ ህፃውንቲ ኣብመንጎ ተዛመድቲ ትካላት ኣካይዳ ምስግጋር ክጥቀሙን ከሳንዩን ይክእሉ፣ ንኣብነት ኣብ መራከቢ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ሃገር ከምኡውን ተሓባብርቲ ጉጅለታት ሓለዎ ቆልዑ ። ብፍሉይ ኣብ ቆልዑ ዘሳተፈ ጉዳይ መሻርኽቲታት ኣብቲ ህገር ዝርከብ ዩኒቤፍ ከማኹሩ ኣለዎም።⁵
- ኣብ ሸፈነ ኣገልግሎት ሃጻፋት ኣብ ዘጋጥም፡ ከምኡውን እቲ ዘድሊ ኣገልግሎታት ዘይርከብ ምስ ዝኸውን ፡ ውሽጣዊ ጸጋታት መጻምድቶም ተጠቂሞም ሓገዝን ደገፍን ግዳይ ክግበረሎም ይግባእ ። ነቲ ኣብ መሸፈኒ ኣገልግሎት ዘሎ ጋግ ንምኣላይ ተወሳኺ ሃብቲ ኸትህብ ትኽእል እያ፣ ፣ንኣብነት እቲ፣ [ነቶም ግዳይ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኹኑ ሰባት ዝድግፍ ትውክልቲ ዝግበረሉ ማዕከን](#)።
- እቲ ናይ ምስግጋር መስርሕ መምርሒ ምስቲ ዝጸንሐ ናይ መንጎ-ውክልቲ ትካል ወይ ምስ ብዙሕነት ናይ ትካል ኣገባባትን ኣሰራርሓን ዝሰማማዕ ክኸውን ኣለዎ ። እቲ መስርሕ ግቡእ ስልጠና ዝረኽቡ ሰራሕተኛታት እንታይ ስጉምታት ክወስዱ ኸም ዘለዎም ዝሕብር ክኸውን ኣለዎ።

⁵ ኣብ ገለ ጉዳያት፣ ውዳባት ንምቕራብ ፍሉይ ኣገልግሎት ብመገዲ እሙን መውላ ኣብ ሓገዝ ናይ ግዳይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን(እሙን ምውላ)ዝተመሰረተ ብዋና ጸሓፊ ተወሳኺ ምውላ ክረከቡ ይክእሉ ይኮኑ። ንዝያዳ ሓበሬታ ኣብ እሙን ምውላ፣ ረኣእ ፡- <https://conduct.unmissions.org/remedial-trust-fund>.

ግዜያዊ መምርሒ

ሰለዘ : እቲ ዝተሓተ ጠለብ ይማላእ : እቲ መጻምድቲ ድማ ንገዛእ-ርእሱ "እው" ኢሉ ይሓሰብ : እቲ መጻምድቲ ግዳይ ይታወቅ ብዝበዛን ዓመፅን ኣብ ከባቢኡ ንዝህሉ ናይ ደገፍ ኣገልግሎታት ዘመልከት ኣገባብ ከም ዘለዎ ከርኢ እንተኾኑሉ :: ንማእከላይ ገምጋም ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ፀብፃብ ከም ዝህብ ዝሕብር መርትዖ ኻብ ደረጃ ሃገር ንዚመጽእን ቡቲ ኸባቢ ብዝዝረብ ቋንቋ ዝርከብን ምዃኑ ኣገዳሲ እዩ:: እንተ ዘይከወይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸእ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸእል ዓቕሚ ይውሰኽ::

c) ሓገዝ ምስናድ:-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ:-

- ኣካይዳ ምስግጋር ውሽጣዊ ወይ ኣብ መንጎ ትካላት (እዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ጽሑፍ ብዛዕባ ሳልሳይ ኣካል ስነዳ ረኣ)፤
- ኣብ ተዛማዲ ከባቢታት ዝርከቡ ዝርዝር ዝቅረቡ ኣገልግሎታት፤
- መግለጺ ኣካይዳ ምስግጋር ወይ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ (ኤስኦፒ)፤
- ነቶም ካብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት/ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ካብ ሓደጋ ዝተረፈ ዝኸውን ምስግጋር ፎርም፤
- ብዛዕባ ሓገዝ ግዳይ ከምኡውን ብዛዕባ ናይ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ከምኡውን ብዛዕባ ምሕደራ ጉዳይ ናይ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት መሰረታዊ ስርዓታት ዝምልከት ዝምልከቶ መምርሒታት ::

d) ምንጪታትታት:-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኸማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኸማልእን ምእንቲ ኸሕግዞ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ከወይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወሃብ እዩ::

ሓገዝ ካብ ሓደጋ ዝተረፈ:-

- [ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቶም ግዳይ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኹኑ ሰባት ንምሕጋዝ እተገብረ ውዕል\(ውዕል ሓገዝ ግዳይ\)፤](#)
- ንተክኒካዊ ሓበሬታ ኣብ እቲ ትግባረ ናይ ግዳይ ሓገዝ ፕሮቶኮል (ካብ ወጻኢ)፤
- [ምክልካል ኣብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ምጉዳል ሓደጋት ሰባኣዊ ስጉምቲ ፣ተጻዋርነት ኣብ ምሕያልን ረዲኤት ናብ ንቡር ንምምላስ ዘኸእል ምውህሃድ መምርሒታት፡ ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቕመ ኮሚቴታት ፡ 2015፤](#)
- [መምርሒ ሓገዝ ግዳይ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን፡ ብሰራሕተኛታትን ተዛመድቲ ሓለፍቲ ዩኤን/ኤንጂኦ/ኢይጅኦ ዝተመሰረት ኣብ ሃገር ዝተመርኮሰ ኣገባብ ሓገዝ ግዳይ/ውጹዕ ጾታዊ ምጽመዛን፤ECHA/ECPS UN ንኣይሊ ዕማን ኤንጂኦ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል፡ሚያዝያ 2009፡](#)
- [ኣብ ህጹጽ ኩነታት ኣብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ግብረ-መልሲ ንምሃብን ዝሕግዝ ዝተሓተ መዐቀኒታት፡ UNFPA ፡ 2015።](#)
- [ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ብዛዕባ ሓገዝን ደገፍን ግዳይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሰፊሕ ስትራተጂ ሰራሕተኛታት ሕቡራት ሃገራትን ተዛመድቲ ኣመህደርቲ ዝወጸ፡ 2007።](#)
- [ብመንጎ-ተካላት ኣብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት መምርሒ ምሕደራ ጉዳይ፡ ፡ 1 ጥሪ 2017።](#)
- [ወሲባውን ኣብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ልዕሊ ስደተኛታት ፣ ተመለሱን ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝተመዘቡሉ። ንምክልካልን ግብረ-መልሲ ዝምልከት መምርሒ ፡ ዩኤንኤችሲኦ ግንቦት 2003።](#)
- [ፖሊሲ ኣብ ምክልኻል ፣ ሓደጋ ምቕላል ግብረ-መልሲ ኣብ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ፡ ዩኤንኤችሲኦ ፡ 2 ጥቅምቲ 2020።](#)
- [ፖሊሲ እቲ ኣብ ዩኤንኤችሲኦ ዘሎ ግዳይ ውጹዕ-ዘማእከለ ኣቀራርባ ግብረ-መልሲ ኣብ ይታ ዝተመሰረተ ዘዩግቡኦ ስራሕ ፡ 1 ታሕሳስ 2020።](#)
- [ዓለምለኸዊ ሰሌዳ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣብ ግብረ-መልሲ ሰብኣውያን](#)

ሓገዝ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ፡

- ነቶም ስታዊ ብዝበዛ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ ምክንኻን፡ ኣብ ግብረ - ሰናይ ንዝርከቡ ኣቕረብቲ ጥዕናን ስነ - ኣእምሮኣዊ ኣገልግሎትን ዝኸውን መምርሒታት ኣህጉራዊ ናይ ድሕነት ኮሚቴ / ዩኒቨርሲቲ ፡ 2012 ፣
- መምርሒታት ን ምሕደራ ጉዳይ ን ሓለዋ ህፃውንቲ ኣብ መንጎ-ወከልቲ ፡ እቲ ምሕደራ ጉዳይ ኣብ ምክልኻል ቆልዑ ዘለዎ ግደ ፡ መምርሒ ንፖሊሲታትን ኣካየድቲ ፡ ፕሮግራምን ሰራሕተኛታትን ጉዳይ ፡ ጉጅለ ዝሰራሕ ሓለዋ ህፃውንቲ ፡ ጥሪ 2014

7. ቀንዲ መለክዒ፡- ምርመራ

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

“እቲ መጻምድቲ ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ናይ ምርመራ መስርሕ ኣለዎ ከምኡውን መርትዖ ከቕርብ ይኸእል ፡፡ እዚ ምናልባት ናይ ምስግጋር ስርዓት ምርመራ ናይ ዝሞገሱ ኣብ ዘይህልዉሉ፡፡ “

b) ዝተሓተረ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ኸሲ ናይ ስታዊ ብዝበዛን ዓመጽን ዝሰጠሉ ሰራሕተኛታቶም ብዘይ ውዓል ሕደር ይፍጸሙ ን ድሕንነት ጥዕናን ናይ ኩሎም ኣብኡ ዝሰጠሉ ሰባት ድማ ልዑል ኣቕልቦ ንምርግጽ ሞያዊ ምርመራ ይሕተቱ፡፡ ተሓታትነት ናይ ፈጸምቲ ገበነኛ ንምርግጽ ፡ ፍትሒ ግዳይ ንምርግጽን፡ ድማ ዜሮ ተጻዋርነት ፖሊሲ ዩኤን ንመጻምድቲን ከም ዝህሉ ንምግባርን እዋናውን ሞያውን ምርመራ ኣገዳሲ እዩ ፡፡ ምርመራ ምስቲ ብዙሕ ቀንዲ ኣገዳሲ ስርዓታት ኣብ ግምት ብምእታው ፡ ብዝወሓደ ግን ከኣ ኣብኡ ዘይተሓጸረ ክግበር ይግባእ፡፡

- ሚስጢራውነት ፣ ድሕንነት፣ ብዘይኣድልዎ፣ ርትዓዊ፣ ብምሉእነት፣ እዋናውነት ንኣክብሮትን መሰላት ኩሉ ተሳታፍነት ነቲ መስርሕ፣
- ከም ተደላይነቱ፣ ኣብ ከይዲ ምርመራ ምስግጋር መሰካኸርን እኹል ዝኮነ ናይ ክትትልን ምክልኻል ኣገልግሎት ምሃብ፣
- ከም ተደላይነቱ፣ ምስክር ፣ ከይዲ ምርመራን ወፅኢት ተበደልትን ብሓባር ብምኳን ስሩዕ ርክባትን ክትትልን ምግባር፣
- ዝተፈፀሙ ኸሲ ምስተረጋገፀ፣ ናይ ስርዓት/ናይ ኮንትራት ስጉምታት ሓዊሱ ዝግባእ ክትትል ምግባር፣
- ከም ተደላይነቱ ፡ ንወንጀል ምርመራን ጉዳይት ክስታትን ናብ ብቕዓት ዘለዎም ሰበሰልጣናት ምስግጋር፣
- ናይቲ ኣክያይዳ ከይዲ ዝዝርዝሩ እኩባት ዝኮኑ ስሩዓት ከይድታት፣ ናይ ምርመራ ተሳተፍቲ ሚናታትን ሓላፍነትን ወሲኩ ንኩሎም ተሳተፍቲ ዝግባእ ከይዲ ምርግጋፅ፡፡

እቲ ተግባሪ ኣካል ነቲ ብዘዕባ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቕረበ ኸሲ ናይ ምርመራ መስርሕ ከም ዘለዎ ከርኢ እንተድኣ ኸኢሉ እሞ እቲ ብጻይ ንገዛእ ርእሱ "እወ" ኢሉ ከምልኮቶ ከም ዝኸእል መርትዖ ከቕርብ ይኸእል ኢዩ፡፡ እንተ ዘይከውይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ መዕቀኒ እዚ ኸኣ ኣብቲ እቲ ትካል ዝገበሮ ድግማ ነቲ ናይ ምትግባር ክእለት የደልድሎ፡፡

ምርመራ ንምግባር ዝሰልጠኑ ኸኢላታት መርማሪ የድሲ እተሓላለኸን ብዙሕ ግዜ ኸቡርን ድማ ኪኸውን ይኸእል እዩ፡፡ ስለዚ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምርመራ ክእለቶም ኣቕዲሞም ኪግምገምዎ ኣለዎም፡፡ ናይ ዝሞራሕ ዓቕሚ እንተ ጎዲሉ (ማለት ውሽጣዊ ምርመራ እተወፈየ መርመራታትን ወይ ውሽጣዊ ምርመራ ኺገብሩ ብወግዒ እተኸሰሱ ሰራሕተኛታትን) መጻምድቲ ኣብ ዕቤት ወይ ኣብ ግብረ - ሰናይ ቦታታት ምርመራ ምግባር ኣጸቢቕም ዝፈልጥዎ ናይ ክኢላታት ምርመራ ኣገልግሎት ወይ ኣማኸርቲ መርማሪ ብቕልጡፍ ከረኸቡ ኣለዎም፡፡ እዚ ኸኣ ኣድላዩ እንተ ኸይኩን ኣድላዩ ኣብ ዝኸነሉ እዋንን ብቕልጡፍ ምእንቲ ኸሲደዱ ንሓደ ኣወሃሃዲ ኣገልግሎት ብሰብ ሞያ ምቑጽጽር ዘጠቓልል ክኸውን ይኸእል ኢዩ፡፡ እቲ ናይ ምትሕብባር ስምምዕ ንወድብ ሕቡራት ሃገራት መርመራ ናይ ምግባር መሰል ኣለዎ እቲ ብጻይ ከኣ ነቲ ትካል ምርመራ ንኸካየድ ምሕታት መሰል ይህብ፡፡

መጻምድቲ ነቲ ውድባትን ትካላትን ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቕመጥ ኮሚቴታት ክጥቀማሉ ዝኸእለ ስታዊ ብዝበዛ

ግዜያዊ መምርሒ

ዓመፅ ከምኡውን የታወቁ ትንተናዎች ምርመራ በቲ ናይ OCHA ገንዘብ ደገፍ አቢሎም ገንዘብ ንምምእራር ብቑዓት ክኹኑ ይኸእሉን ርእሰም ዝወፈዩ ናይ መርመራ ዓቕሚ ዘይብሎም ወይ ናይ ምርመራ ዓቕሚ ዘይብሎም ምስኡ እተተሓሓዘ ብጻት እውን አለዉ።

ብተወሰኺውን እቶም መጻምድቲ ድሉቶምን ክእለቶምን ንምምላእ ካልእ አማራጺታት ከናድዩ ይኸእሉ ኢዮም (ንኣብነት ንቦኖ ዝድግፍ ሕጋዊ አገልግሎት ምጥቃም፣ ንመጻምድቶም መርማሪ ኸምወል ወይ ሓጽብታት መርመርቲ ኸጥቀም ምሕታት)።

መጻምድቲ ነቲ ኣብቲ ምርመራ ዝሰርሕዎ ማሕበር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣብ ፀብፃብ እቲ ምርመራ ምሉእ ቅዳሕ እቲ ምርመራ ነቲ ምስኡ ዝግድሉ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ክቕርቡ አለዎም።⁶

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰፊሖ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ነቲ ኣብ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ንምግምጋም ብጽሑፍ ዝሰፈረ መስርሕ፣
- ምርመራ(ት) እተወፈየ ገንዘብ ከምኡውን/ወይ ንመጻምድቶቻ ንምድጋፍ ዘለካ ቕርጻኝነት፣
- ከም ፖሊሲ መርመራ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ወይ ካብ ስነምግባር ወፃኢ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝአመሰለ አሰራርሓታት ግጉይ አኻይዳ ምርመራ፣
- ምስ ክኢሊታት ግልጋሎት መርመራ ውዕል ግበር።

d) ምንጫታት፡-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኺማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኺማልእን ምእንቲ ኺሕግዞ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ከይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወ ሃብ እዩ።

ናይ ጥርግን ምርመራን መስርሓት፡-

- ንሰብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ምስ ናይ ሞዴል ጥርግን ምርመራ እተተሓሓዘ መስርሕን ንዝምልከት ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን \(ንድፊ\) : 2004።](#)
- ንሰብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ካብ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝኸውን ዝነአሱ ረቋሒታት ስራሕ ኣብ ግብሪ ንምውዓል ዝሕግዝ መምርሒታት : ማርች 2013።](#)
- ንሰብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ብዛዕባ የታዊ ብዝበዛ ፣ ዓመፅ ከምኡውን የታዊ ትንተና ዝግበር ምርመራ ዝኸውን ማዕከን : ሚያዝያ 2019።](#)
- ቆልዑ ውሕስነቶም ይተሓሎ : [ምምሕዳር እቲ ዕቕዓባ ቕጽዑ ዝብልዎ ኸሲ : 2016።](#)
- ውድብ ጥዕና ዓለም : [ኣብ ህጹጽ ኮነታት የታዊ ዓመፅ ንምርምር፣ ንምስናድን ምቕፅፃር ዝሕግዝ ስነ-ምግባራውን ድሕንነትን ዝሕብር ሓሳባት : 2007።](#)
- ሕመረት ሰብአዊ መስፈርትታት ኪዳን : [ብናይ ረድኤት ስራሕተኛታት ብዛዕባ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን እተገብረ ምርመራ፡- ፈተናታትን ርእይቶታትን፣ ናይ ድሕረ ባይታ ወረቐት ናብ 2016 ናይ ሕመረት ሰብአዊ መስፈርትታት ኪዳን ካብ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣኼባ 5-6 መስከረም 2016፡- ባንኮክ፣ ታይላንድ።](#)
- ሕመረት ሰብአዊ መስፈርትታት ኪዳን : [ንምርመራ ዝኸውን መምርሒታት - ናይ ግብረ-ሰናይ ማሕበራት ስራሕተኛታትን ብዛዕባ ዝወረደም ማህሰይቲ፣ ምዝመዛ፣ ምትላል፣ ወይ ዓመፅ ዝገልጽ ኸሲ ክቕበላን](#)

⁶ ብዛዕባ እቲ ብጻት ዘለዎም ግዴታታት ኣብቲ እቲ ብጻይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝግድሉ ዘሎ ምርመራ ተወሳኺ ሓበሬታ እንተ ደሊኻ በጃኻ ነዚ ዚሰፊሖ ሰነድ ርእ፡- [UNICEF ዘውጽእ ሓፊሻዊ ወዕልታትን ኮነታትን፣](#) [UNFPA ዘውጽእ ሓፊሻዊ ወዕልታትን ኮነታትን፣](#) [UNHCR ስምምዕ ሸርካነት](#) ከምኡውን ናይ WFP ሓፊሻዊ ኸነታት ናይቲ ዓውደ-መጽናዕቲ።

ምርመራ ዝሕግዝ መምርሒ፣2006 (ብ 2015 እተኸለሰ)።

- ኣህጉራዊ ዋዕላ ገበርቲ ሰናይ ትካላት (CVA)፣ ድሕንነት ዘለዎም ውድባት ምህናፅ፡- ብሰብአዊያን ስራሕተኛታት ብዝበዛ ፣ ዓመፅ ከም እተፈጸመ ዝገልጽ ኸሲ ንምቕባልን ንምምርማርን ዝሕግዝ ናውቲታት ስልጠና ፣ 2007።

ብዛዕባ እቶም ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ ምስክር እተገብረ ምርመራ፡-

- UNICEF/UNODC ፣ ግዳይ ቆልዑ ንናይ ምስክር ገበንን ዚምልከት ጉዳያት ፍትሒ ዝሓዘ መጽሓፍ ንሰብ ሞያን ንፖሊሲታት ሓንጻጽቲን ዚኸውን መጽሓፍ፣ ብ 2009 ኣብ ኒው ዮርክ፣ ዩኤን፣ ከምኡውን እቲ ቆልዑ ምቕራል ትርጉም።

8. ቀንዲ መለክዒ፡- ኣረምቲ ስጉምታት

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ብጻይ ነቲ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝቐረበ ኸሲ ግብረ-መልሲ ንምሃብ ግቡእ መኣረምታ ወሲዶ ኢዩ፣ እንተሃልዮም።"

b) ዝተሓተረ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ነቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ከዓጽዉ ኣለዎም ከምኡውን ነቲ ስጉምቲ ንምእራም እተገብረ ስጉምታትን መርትዖ ግብረ-መልሲ ኣለዎም።

ሕሉፍ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መዝገብ ዝነበሮም ብጻት ኣብ ሓዲጎኛ ኹነታት ከም ዘለዉ ጌርካ እዮም ዚርኣዩ። እቲ ናይ ሓዲጋ ደረጃ ቐድሚ ምንካዩ ብዙሕ መኣረምታታት ክውሰድ ኣለዎ።

ምስዚ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ዝቐረበ ኸሲ እተተሓሓዘ ሓበሬታ ከምኡውን ምስኡ ተሰማሚዑ እተወሰደ መኣረምታ ከይተፈለጠ/ብዘይ ናይ ብሕቲ ሓበሬታ ተቐባልነት ክረክብ ከምኡውን ምስቲ ኣብታ ሃገር ዘሎ ሃገራዊ ናይ ሸቃሎ መምርሒታት ክሰማማዕ ኢዩ።

ነዚ ውሳኔ እዚ ንምግባር ክንሓስበሉ ዘሎና ዘይውዳእ ዝርዝር ረጅሒታት ኣብ ታሕቲ ተዘርዚሩ ኣሎ፡-

- እቲ ብጻይ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ብቐልጠፍ ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣፍሊጡ እዩ⁷፣
- ብዛዕባ እቲ ምስ መጻምድቲ እተተሓሓዘ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ዓሚቕን ንጹርን ምርመራ ተገይሩሉ እዩ፣
- ውጽኢት ናይቲ ምርመራ/ታት እቲ ብዛዕባ ኸሲ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ክበጽጉም ተገይሩ እዩ።
- እቲ ኸሲ መርትዖ ዘለዎ እንተ ኹይኑ፣ ኣብ ልዕሊ እቲ ገበነኛ ግቡእ ስጉምቲ ይውሰዶ እዩ፣
- ነቶም ግዳይ (ብዘይ ጭብጢ ዝተወንጀሉ) ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝኹኑ እኹል ደገፍን ምክልኻል ተዋሂብዎም ኣሎ፣
- ንስርዓታዊ ጉዳያትን ቀንዲ ሃጓፋትን ንምፍታሕ ግዜ ዝወሰድ ትልሚ ተኣታትዩ እዩ።

እቲ ተግባሪ ኣካል ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ጉዳያት እንተ ድኣ ኣልይዎ እም እቲ ብጻይ ንዝሓርእሉ "እወ" ኢሉ ከምልኮቶ ዝኸእል እኹል መኣረምታ ስጉምታት ከም ዝወሰደ ከረጋግጽ ይኸእል ኢዩ ምስኡ ዝተሓሓዘ ዝድግፍ ሰነድ ድማ ይህብ። ከምኡ እንተ ዘይጌርካ፣ እቲ ተግባሪ ኣካል ንዝሓርእሉ "ኣይፋል" ኢሉ እዩ ዝግምግም። ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቲ ብጻይ ዝህበ ግብረ-መልሲ ብቐፅ ምዃኑ ድሕሪ ምምርማሩ እቲ ብጻይ ዝ

⁷ እቶም ሕጂ ዘለዉ ብጻት ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ናብ ኣብያተ-ጽሕፈት መርመራ ነፍሲ ወከፍ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፀብፃብ ክወሃብ ኣለዎ።

ወሰዶ መክረምታ እኹል ከም ዘይኩነ እንተ ተወሲኑ፣ እቲ ዘሎ ሽርክነት ከጠፍእ ኣለዎ፣ ሓድሽ መጻምድቲ ግን እኹል መክረምታ ስጉምቲ ኸም ዝወሰደ ብዘዕግብ መገዲ ኸሳዕ ዘርኢ ከሳተፍ ኣይኸእልን እዩ። እቲ መጻምድቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ እንድሕር ደኣ ዘይብሉ ኮይኑ እቲ መጻምዲ ባዕሉ ብ “n/a” ደረጃ ምሃብ ይኸእል እዩ። እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "n/a" ኢሉ እንተድኣ ገምጊሙ ነዚ ቐንዲ መዐቀኒ እዚ ዝኸውን ነጥቢ '1' ከረከብ እዩ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሱ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ከም እተዛዘመ መደብ ስጉምቲ ናይ ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መርትዖ ስጉምትታትን ከምዝተገበሩ፣
- እቲ ኣብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኣሰራርሓ ፕሮግራም ዘሎ ሓደጋታት ንምልላይን ንምቕናስን እተገብሩ ፍሉይ ስጉምትታት።

d) ምንጫታት፡-

እዚ ግምገማ ርቋሒታት እቲ መጻምድቲ ብዛዕባ እቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ብዛዕባ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ፣ መክረመታን ስጉምትን ዝምልከት ብምዃኑ ጭንቀት የብሉን። ነዚ ቐንዲ መዐቀኒ እዚ ብኸመይ ከም እትምልሶ ሕቶ እንተ ኣልዩኻ፣ ናብ መሓበሪ ነጥቢ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምብጻሕ ግበር።

ወፊያ ዝገብሩ

